

SEDMI ČLEN

Tekoči meseci po podpisu avstrijske državne pogodbe bodo za koroško slovenstvo življenjske važnosti. Gre za to, v koliko bodo do ločbe, ki zadevajo slovensko narodno manjšino, izvršene tudi v praksi. Poznavalci koroških razmer zatrjujejo, da je koroško slovenstvo še mogoče rešiti, če bo izvajan 7. člen pogodbe, odnosno da je usoda koroških Slovencev zapečatená, če do izpolnitve člena ne bi prišlo.

Po določenih državne pogodbe smejo imeti Slovenci lastne organizacije, prirejati zborovanja in vzdrževati slovenski tisk. Pouk v osnovnih šolah bodi slovenski, priznana pa je tudi pravica na sorazmerno število lastnih slovenskih srednjih šol. V okrajih, poseljenih s Slovenci, bosta dva uradna jezika: nemški in slovenski. Dalje bi naj bili Slovenci pripuščeni k upravi, sodstvu in v kulturne ustanove pod istimi pogoji kot ostali državljani. - Izvrševanje pogodbe bodo nadzorovali predstavniki štirih velesil.

Ni dvoma, da ne bo prišla nobena pravica sama od sebe, ampak da se je treba zanjo boriti. Tako ne pade breme za uveljavitev zapisanih pravic samo na Avstrijce ampak v veliki meri tudi na Slovence. Vsako pogodbo je namreč mogoče različno razlagati in pri vsaki zahtevi je lahko dobiti vse mogoče izgovore, ki uresničitev zavlečejo ali pa sploh onemogočijo. Zato morajo biti Slovenci v neprestanem boju za uveljavitev pravičnih zahtev. Pokazati se morajo iznajdljive, okretno, neutrudljive in delavne. Svojim vodnikom dolgujejo v teh odločilnih časih tem večjo zvestobo. Toda vsi Slovenci se bodo morali v gotovih primerih pokazati toliko širokogrudne, da bo možen enoten nastop pred avstrijskimi oblastmi, ne glede na medsebojne idejne ali politične razlike. Samo s takim enotnim nastopom v najbolj odločilnih stvareh bo avstrijskim oblastem onemogočeno, da bi izigravali eno skupino proti drugi, nazadnje pa sami poželi vse sadove.

Gledano s tega stališča je bila izjava "krščanskih koroških Slovencev" od 4. avgusta t. l. dalekovidna poteza. Predstavniki štirih netovarskih organizacij so se obrnili v nemščini na zveznega kanclerja in v slovenščini na koroškega deželnega glavarja ter izjavili "polno lojalnost... do države in njih iskreno voljo za sodelovanje na osnovi državne pogodbe za duhovni in gnotni napredek naše domovine." Obenem so spomnili oba naslovnika na svoje pravice. Nekaj dni za tem je deželni glavar potrdil pismo v slovenščini. Leđ je bil prebit.

Ko je šlo za ustanovitev slovenske gimnazije, so Slovenci nastopili enotno: deželnega glavarja sta obiskala g. dr. Tišler v imenu krščanskih demokratičnih Slovencev in g. dr. F. Zwitter za titovske Slovence. Na žalost so titovci takoj za tem pričeli intrigirati, vendar je upanje, da jim bo slovensko javno mnenje, na katerega se morajo z vsoto silo sklicevati krščanski demokrati, v bodoče preprečilo kaj takega.

Koncem septembra je deželna vlada naročila podrejenim uradom, naj sprejemajo slovenske uradne vloge in nanje odgovarjajo v slovenskem jeziku.

Seveda so to šele prvi začetki in pot bo verjetno trda in dolga. Toda spet zavisi v veliki meri od Slovencev, da bodo vztrajali.

Z grozo pa se pri tem vprašamo, kako bi se v teh zgodovinskih trenutkih znašli demokratični koroški Slovenci, če bi v njihovih vrstah prevladovale take razmere, kot so bile lani ob tem času. Šlo je samo za štiri mesece - od januarja letos do maja. Kaj bi počeli nekomunistični Slovenci brez dr. Tišlerja in kaj bi storili oni, ki so titovsko usmerjeni? V odločilnih trenutkih ni dovolj zgolj pridnost. Tedaj je treba izkušnosti, odločnosti, dalekovidnosti in moralne avtoritete, da te tujec posluša. Od srca želimo, da bi bratje tostran Karavank spoznali, da je za las manjkalo, da niso ob uveljavitvi državne pogodbe ostali brez pastirja; da je za las manjkalo, da bi mogli izgubiti poslednjo priliko, da rešijo, kar je še mogoče.

ZNANJE IN VZGOJA

V Jugoslaviji se bavijo z mislijo o "šolski reformi". Ta se zdi režimu tem bolj potrebna, ker je postal šolski problem, gledan iz OK KPJ, še bolj pereč ob prenosu domalega vse pristojnosti iz področja prosvete na republiške izvršne svete. Pri tem ne gre le za taka vprašanja, da naj bi se pričel šolski pouk po vseh šolah v državi istočasno ali pa koliko razredov imej osnovna šola. Gre predvsem za učni načrt, ki je gotovo zastarel. Seveda pa je vprašanje, koliko ga je mogoče izboljšati, da bo res v občo korist. Kajti pouk prirodoznanstva in zgodovine, če nič drugega, je za komuniste vprašanje življenja in smrti. Vendar pa ni izključeno, da bi v mnogih drugih vprašanjih bil možen kompromis.

Sodeč po komunističnem tisku režim gleda v pravo smer, ko odklanja zgolj profesorje-predavatelje, profesorje-izpraševalce in profesorje-ocenjevalce, pa dijake-poslušalce, dijake-učence in dijake, ki le od govarjajo, kadar so vprašani. Tudi ni na napačni poti, ko proučuje, kako razbremeniti dijake z ozirom na preobširno nevažno snov, ki jo morajo zdaj obvladati, in kako poživiti pouk. Možno je, da bodo razširili seminarški način dela, ki se je ponekod dobro obnesel, ker se dejavnost dijakov v seminarjih mnogo bolj razmahne kot pa med poukom. Enako ni slabo, če dijaki spoznajo življenje s praktičnim obiskom in delom v industriji, bolnišnicah, trgovinah, v poljedelstvu itd. Prav tako se utegnejo obnesti izvenrazredne skupine dijakov, ki se zanimajo za določeno stroko. Vse to zdaj preizkušajo, da bo odločitev kasneje lažja.

Prezgodaj pa je, da bi mogli že soditi, če bo princip srednje šole ostal še naprej v prvi vrsti didaktičen, ki naj se zadovolji s tem, da se dijak nečesa nauči, ali pa bo naloga srednje šole v prvi vrsti, da človeka vzgoji. Naša šola se je pred vojno in po njej odlikovala, da je zahtevala od dijaka grmado znanja, naj ga je to zanimalo ali ne. Dijak je kasneje itak skoro vse pozabil. Toda v šoli se ni naučil, kako je treba občevati z ljudmi, kako je treba delati in kako reagirati na resnične vplive življenja. Če primerjamo našo in anglosaško šolo, vidimo veliko razliko: naš dijak je bil nabit z vsemi mogočimi in ni, letnicami in formulami, dočim anglosaški dijak poseduje mnogo manj splošnega znanja, a mu je šola zato tem bolj izoblikovala značaj. Zato se drugi tudi lažje in hitreje vključi v družbo in uveljavi v življenju kot pa se prvi. Anglosaška šola pa obenem ne skrbi samo za rast dijakovega značaja, ampak dečka že zgodaj usmerja proti tisti stroki, za katero kaže veselje, zanimanje, nadarjenost.

To naj bi imeli jugoslovanski pedagogi in zakonodajalci v mislih, v tem pogledu naj bi poskusili izboljšati šolski sistem. Vendar pa naj pri tem nikar ne pozabijo, da ne more nobena šola, nobena vzgoja, izoblikovati kremenitih, odkritih in poštenih značajev, če ne sloni na priznanju človekove svobodne osebnosti in ne pospešuje njegovega svobodnega razvoja. In v tem leži ključ do človeka in - uspeha.

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Ni ga lepšega božičnega darila od slovenske knjige!
V upravi Klica Triglava je na prodaj nekaj izvodov Pregljevih spisov "MOJ SVET IN MOJ ČAS".
Broširan izvod £ 1, v platno vezan 30/-

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu

DOMAČI GLASOVI

- Konec -

(Od posebnega dopisnika iz Trsta)

Vprašanje: Kaj pa OZNA oziroma UDBA?

Odgovor : Tudi ta se je popolnoma spremenila. Nekoč je bila cela armada in je sestojala iz polpismenih podivjancev, ki so vršili znana vam nasilstva. Danes so pa vsaj v štabu UDBE nadomestili morilce intelektualci, ki so jo spremenili skoro v nekako znanstveno ustanovo z višje kvalificiranimi zdravniki, inženirji, profesorji itd. Ti skrbno nadzorujejo in analizirajo vse javno življenje in vse najmanjše pojave, toda tako, da njenih neposrednih posegov skoro niti več ne opaziš. UDBA je danes nekak rezervoar za vse vodilne pozicije v javnem življenju. Prenehali so tudi vsi nekdanji politični procesi in zgrabijo samo tu in tam koga neusmiljeno za vrat, ako se jim zdi, da bi utegnil postati nevaren. Sicer pa o kakem resnem odporu, razen pri delavstvu, tudi ne more biti govora več. Pač pa si daje pe bivalstvo pridno duška s strupenimi "vici" na račun komunističnih jedalcev, korupcije ter komunistične upravne in gospodarske nesposobnosti. "Vice" skušajo preganjati s policijskimi kaznimi; tako imate danes "vice" po 500, 1000 ali 1500 dinarjev. Ostrejšje so nastopili le proti neštetim strupenim "vicom" na račun glumaškega Titovega potovanja po Indiji; ti so bili pa po 5, 8, 10 ali tudi 12 mesecev - zapora.

V.: Kako pa je reagiralo ljudstvo na vetrinjsko tragedijo oziroma na pokolj domobrancev?

O.: Za sam neposredni pokolj, o katerem pa dolgo ljudje niti ve deli niso, podrobnejšega niti danes še ne, krivijo seveda komuniste, a niti ne vedo katere. Za samo izročitev domobrancev pa Angleže, polkovnika Krenerja in Narodni odbor Povratniki niso seveda sami vedeli nič povedati o pokolju, le pripovedovali so, da se en del Narodnega odbora za begunce sploh ni brigal in je odšel takoj na Tirolsko, drugi del je pa pokazal v Vetrinju in Celovcu naravnost neverjetno nespobnost ali celo lahkomišelnost. Jasno je, da bo zahteval narod nekoč od vseh prizadetih obračun o tej tragediji.

V.: Ali kaj zaidete na Hrvatsko, v Bosno in v Srbijo? Kako je danes tam?

O.: Hrvatsko nekoliko poznam, Bosno morda celo boljše, Srbijo pa precej manj. Glede na to bi vam kake zanesljive podrobne slike o teh pokrajinah ne mogel dati temveč le splošne vtise.

Na Hrvatskem je položaj v nekaterih ozirih precej podoben slovenskemu. Versko življenje je na Hrvatskem morda danes še bolj razvito neko v Sloveniji. Največja, da ne rečem sploh edina avtoriteta tam je danes kardinal Stepinac. On je bil med vojno morda res pre malo odporen proti ustaškemu divjaštvu, toda popolnoma krivično je, če mu Srbi očitajo nekako "vojno zločinstvo". Tega si ne morem razlagati drugače, kot da so ti očitki predvsem maslo srbskega framasonstva. To menda organizatorično več ne obstoja, toda pri starejšem rodu so se kolikor toliko ohranile še do danes usodne posledice nekdanjega nesrečnega vpliva prostozidarjev. Vendar pa Stepinac ne uživa ogromne avtoritete le prav pri vseh Hrvatih temveč izredno veliko tudi pri Slovencih. Tudi če bi se mu moglo za medvojno dobo res očitati premajhen odpor proti ustaštvu, pa z ozirom na njegovo poznejšo dostojanstveno neuklonljivost proti Titu na to danes sploh nihče več ne misli. Vse se klanja že pred njegovim imenom. Zelo visoko cenijo ljudje tudi to, da ni zbežal kot sarajevski nadškof dr. Šarić. Ljudje vedo, da bi dali komunisti kardinalu Stepincu vse, če bi ga mogli pregovoriti, da bi zapustil državo. Tako je danes Stepinac v domovini

sploh edina protiutež proti Titu, dočim ne predstavlja kralj ničesar, vsaj v Sloveniji in na Hrvatskem ničesar, a zelo malo menda tudi v Srbiji. Vsi ga smatrajo za nekakega jugoslovanskega - Faruka. Srbi mu ne bodo nikoli odpustili njegovega nesrečnega govora jeseni 1944. Poleg tega je formalnim avtoritetam danes doma za vedno odzvonilo in ljudje cenijo samo še moralne avtoritete. Vse kaže celo tako, da je nastopila najhujša reakcija proti bivšemu kralju Petru ravno pri tistih, ki so mu ostali zvesti do zadnjega. Ustaštvo pa na Hrvatskem še ni popolnoma zatrto. Najdejo se še cele ustaške vasi in pri starejšem rodu se še precej pozna nekdanja destruktivna Radićeva demagogija in sterilno Mačkovo frazerstvo; vendar pa ni nobenega dvoma, da se mlajši rod orientira že prav vidno v jugoslovansko smer, razen morda v Zagrebu. Vzroki so isti kot v Sloveniji. Nihče več ne more govoriti o kakem "srbskem zatiranju", temveč vidijo ljudje pred se boj le domače hrvatske zatiralce, pod katerimi trpijo v enaki meri Hrvatje kot Srbi. Tu vnovič vidite, koliko ni nekdanji neumni centralizem, ki ga pa nimajo na vesti samo Srbi temveč v veliki meri tudi naši liberalci, neizmerno škodoval le jugoslovanski državni misli ampak tudi Srbom samim. Mislim, da vam morem mirno trditi, da napreduje jugoslovanska državna misel in zavest na Hrvatskem nekako v istem razmerju, v kakršnem dorašča novi rod, ki ne pomni več nekdanjih zastrupljenih srbsko-hrvatskih sporov. Poleg tega pa tudi iz starejšega rodu mnogi uvidevajo zgrešenost nekdanjih hrvatskih političnih metod, ki so vodile v zločinsko ustaštvo. Pomembno je še, da v danih o koliščinah Hrvatje sploh nimajo drugega izhoda kot ostati v demokraciji in federativni Jugoslaviji, kjer edino morejo ostati združeni. Ta dejstva in pa že petnajstletna izločitev dr. Mačka iz hrvatske politike so tudi vzrok, da Mačkovo ime na Hrvatskem počasi blede, dočim poznajo dr. Krnjevića le še nekateri samo po imenu. Ustaškimi divjaštvom in pa medvojni sterilnosti nekdanje HSS mnogi očitajo tudi vzrok Titove zmage. O kaki kompaktni hrvatski fronti, kakršna je obstojala pred vojno, ne more biti torej niti govora več, temveč se nahaja Hrvatska v nekakem prehodnem stanju. Bodoča politična fiziognomija Hrvatske je gotovo še precej nejasna. Za sedaj - kakor sem že dejal - je tam edina avtoriteta kardinal Stepinac in tega naj bi tudi Srbi ne izgubili izpred oči.

Vprašanje: Kaj je pa z Bosno?

Odgovor: To je precej svet zase. V nobeni pokrajini niso med vojno toliko klali kot tu in sicer vsi: hrvatski ustaši in srbski četniki, zato si Bosanci ne žele ničesar drugega, kot da jih pustita v miru i Zagreb i Beograd in da si sami urejajo svojo hišo. Hrvatsstvo je s svojim ustaštvom doživelo tam pravo katastrofo, za katerega žal v toliki meri odgovarjajo bosanski frančiškani in nenormalni sarajevski nadškof dr. Šarić. Pri bosanskih Srbih je opaziti veliko utrujenost, dočim se bosanski muslimani že itak nikdar niso hoteli izjaviti ne za Srbe in ne za Hrvate. Pač pa vlada pri vseh treh danes neprimerno večja bosanska solidarnost nego kdajkoli prej. Čeprav se je tam med vojno najbolj klalo, danes ni opazati v Bosni nobenih narodnostnih ali verskih nasprotstev več, pač pa jasna pozitivna enotnost z zahtevo po samostojnosti Bosne in Hercegovine v demokratični jugoslovanski federaciji. Tu je bil Tito pač mnogo dalekovidnejši nego svoječasno dr. Maček in Cvetković.

V.: Ali bi mi mogli povedati kaj tudi o Srbiji?

O.: Nerač, kajti te nisem imel priliko po vojni toliko spoznati, da bi vam mogel z gotovostjo kaj trditi. Le naš vtis je tak, da ni odpor proti komunistom nikjer tako odločen in enodušen kot prav pri Srbih. Tam se je v zadnjih mesecih največ govorilo o Djilasu. Toda zdi se mi, da je Djilas mrtev, a djilasovščina živi in je zelo močna.

V.: Za zaključek bi vam bil prav hvaležen, ako bi mi mogli kaj povedati še o naših nekdanjih "kulturnih delavcih". Zanimajo me, ker sem marsikoga osebno poznal.

Odgovor: Na splošno bi vam lahko rekel tole: naše liberalstvo je že davno pred vojno idejno tako popolnoma skrahiralo, da sploh niso imeli več svojega naraščaja, ker je šla njihova mladina ved očitnejše vsaj med filokomuniste, ki so bili tedaj v modi. Njihovo časopisje so jim zato pisali in polnili njihove založbe večidel komunisti. Toda kar je bilo njihovih starejših kulturnih delavcev, se drže po večini precej boljše nego "katoliški". Umaknili so se skoro vsi v ozadje in nekateri le zase še nekaj delajo, v javnost pa ne silijo. Edino, a zelo vidno izjemo med njimi dela prof. Melik, ki ga smatrajo ljudje za največjo packo, kar jih premore danes naša univerza. Med slikarji igra podobno vlogo Jakac. Bolno častihlepni Juš Kozak in na duty Vidmar sta že pred vojno iz samega gizdalinstva rinila med komuniste, ki so bili tedaj "moderni". Vidmarja, kakor veste, so postavili celo za slamnatega predsednika OF, a Kozak se je prva povojna leta najbolj širokoustil. Vse kaže, da je njuna zvezda pri komunistih precej v zatonu. Zelo se jim je ponujal tudi Albrecht, katerega so naredili celo za ljubljanskega župana, a so ga morali zaradi popolne nesposobnosti kmelu zopet odstavit. Iz bivšega "katoliškega" tabora jih imate pa kar celo vrsto bolj ali manj podobnih. Komunisti jim sicer posebno ne zaupajo, zato se jim pa ti tem bolj vsiljujejo. Tak tip je n. pr. mladi Grafenauer. Starega Finžgarja smatrajo vsi za osta relega norca. Kobljar jim je prva leta prav vsiljivo služil, a ko je zamorec izvršil svojo dolžnost, so ga potisnili v ozadje. Globoko in oportunistično se je priklanjal komunistom tudi Pregelj, a nanj očividno niso več reflektirali, zato sedaj le pije. Bevk se jim je že med vojno prodal z dušo in telesom. Dostojanstveno se je pa vsa leta držal rajnki prof. Ramovš in z njim še nekateri starejši vseučiliški profesorji. O starem prof. Kidriču pripovedujejo, da je pred smrtjo vendarle spregledal in sam označil svojega sina za največjega zločinca Slovenije. Utegnilo bi vas še zanimati, da zaničujejo Otona Župančiča že celo komunisti sami zaradi njegovega grdega značaja. Njegov kult poskuša vzdrževati samo še Vidmar.

+

S tem so bili naši razgovori zaključeni. Globoko sem se zamislil. Tako ponosni smo bili na svojo "kulturnost" in na našo "vzorno" organizacijo, a kakšni so sadovi vsega tega?

NA LJUBLJANSKI UNIVERZI

Sodeč po predhodnem vpisu na ljubljansko vseučilišče, ki je bil izvršen v avgustu, predvidevajo v novem študijskem letu 6500 slušateljev. Lani je bilo vpisanih 6091 študentov in sicer je bila na prvem mestu Tehnična visoka šola (2341), na drugem matematično-prirodoslovno-filozofska fakulteta (1454), nato pravno-ekonomska fakulteta (1215), po tem Medicinska visoka šola (651) in na zadnjem mestu agronomsko-veterinarska fakulteta s 430 slušatelji.

Zagotovljena so gmočna sredstva za ustanovitev farmaceutске fakultete. Ako bodo našli na razpolago primerne prostore, se bo pričel pouk na njej že v tekočem študijskem letu. Fakulteta naj bi imela sprva štiri semestre, predavali pa bi profesorji iz medicinske in prirodoslovno-matematične fakultete, ker se študij v prvih dveh letih itak mnogo ne razlikujejo od študija na omenjenih dveh šolah. Z ustanovitjo tega novega učnega zavoda upajo preprečiti stalen padec slovenskih farmaceutov na zagrebški univerzi, čeprav bo treba še nekaj časa zaključevati študij bodisi v Beogradu bodisi v Zagrebu.

Na fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo je doslej absolviralo 336 študentov, diplomski izpit pa je opravilo 69 agronomov in 12 gozdarjev. Veterinarski oddelk je še v ustanavljanju. Ta fakulteta ima na razpolago posestva in podjetja v Pšati, Volčjem potoku, v Kamniški Bistrici, na Brezovici in vrt v Ljubljani. (ds)

MIKOJAN IN MURPHY V BEOGRADU

MANCHESTER GUARDIAN je 10. oktobra objavil članek iz Beograda o Ameriki, Sovjetski zvezi in Jugoslaviji, kot jih je gledal petinšestdeset letni g. George Gedye. On je namreč od l. 1953. dopisnik omenjenega časopisa za srednjo in jugovzhodno Evropo, a se z vprašanji tega področja bavi že od l. 1925., ko je postal dopisnik londonskega TIMESA, kasneje pa tudi drugih časopisov, med katerimi lahko omenim NEW YORK TIMES. Gedyejevo bivanje sovpada z obiskom g. Roberta Murphyja, ameriškega pomočnika zunanjega ministra, ki ga je BORBA pred posetom označila kot "naju-glednejšega ameriškega poklicnega diplomata", in sovjetskega podpredsednika vlade Anastasa Mikojana. Do sestanka z g. Murphyjem je prišlo pred vsem zaradi zategnitve odnosov, ki jih je povzročil jugoslovanski odpor da bi ugodili ameriški zahtevi po kontroli nad uporabo ameriškega orožja. Prišlo je do sporazuma v tej točki. Govorili pa so tudi o jugoslovansko-ameriškem sodelovanju glede mirnodobske uporabe atomske energije in o možnosti obiska jugoslovanskih znanstvenikov v Ameriki. To dvoje spominja na sovjetsko-jugoslovanski sporazum o istem. - Uradno so naznanili, da je bil Anastas Mikojan v Jugoslaviji "na počitnicah".

V naslednjem podajam grob izvleček Gedyejevega članka v GUARDIANU:

Praktično istočasni obisk g. Murphyja in g. Mikojana naj bi gledali kot odločilen jugoslovanski korak proti "normalizaciji", čeprav beograjski tisk tega ni popolnoma tako označil. Oba obiska sta vidno znamenje povratka k normalnemu stanju stvari v tem delu sveta, ki je predstavljal že nekaj stoletij neprestano natezanje med Vzhodom in Zapadom, kdo bo obvladal njegovo gospodarsko življenje. Tito je gotovo spoznal, da leži bodoči napredek njegove države v tej igri tekmujočih gospodarskih sil. Če bi na zapadu to splošno priznali, da gre za natezanje ne pa za končno zmago slavje Vzhoda ali Zapada, natezanje, ki je normalno, potem bi bilo vsakokrat manj razburjanja, kadar uredi Tito kako viseče vprašanje z Vzhodom. Toda verjetno se niso tega naučili niti možje v Kremlju, tako kot so se naučili njihovi predniki v Petrogradu v teku nikdar končane tekme s cesarskim Dunajem glede Srbije. Že tedaj, kot tudi sedaj, se je to zdelo kot tekma politike (ali "ideologij"). Vendar pa se kaže vseskozi v bistvu gospodarska osnova tega boja.

Za politično dramo pomladanskega sovjetskega obiska v Beogradu leže življenjska vprašanja trgovine in financ. Jugoslovani so že precej pred obiskom namigovali, da so pripravljene povečati trgovinsko izmenjavo z Vzhodom, toda pod pogoji. Da bi ugotovili te pogoje, zato so prišli sovjetski državniki v Beograd. Kmalu nato je Vzhod nekoliko bolj pritegnil Jugoslavijo, ko ji je zagotovil posojilo v zlatu in zdravih valutah samo 2% obrestmi odplačevanja. Kaj takega je Zapad vedno odklonil Jugoslaviji. Takšno sovjetsko posojilo bo nazadnje le omogočilo da bo Jugoslavija odplačala kratkoročna posojila na zapadu, ne da bi ji bilo treba čakati, kdaj bo prejela plačilo lastnih izvožov. Jugoslovani pa nič ne skrivajo svojih namenov, da bi radi vlekli koristi iz te gospodarske rivalitete med Vzhodom in Zapadom. Ko so pristali na povečano izmenjavo dobrin z Vzhodom, so pa dali jasno vedeti, da ni govora, da bi želeli s tem poslabšati dobre odnose z Zapadom, do katerih je prišlo po l. 1948. O tem zadnjem se je prepričal tudi g. Murphy. Zapadni izvedenci v Beogradu so mnenja, da se je jugoslovanski trgovinski sistem tako prilagodil trgovini z zapadom, da bi bilo za državo verjetno težje in bolj nevarno, če bi prekinila vse zveze in se vrnila na samo trgovino z vzhodom, kot pa če bi se odločila za tak enako drastičen korak v obratni smeri. To je obenem merilo, kako daleč je že prišlo v jugoslovanskih gospodarskih stikih z Zapadom. Je le razlika med trgovino dveh komunističnih držav in med trgovino komunistične in take, ki sloni na privatni iniciativi. Kot je Tito odločen nikdar več postati gospodarski satelit Moskve, je Sovjetska zveza gotovo pripravljena veliko nuditi, da bi do tega le prišlo. Pri tem se nekateri boje, da bo ob taki svoji in sovjetski trgovinski politiki Jugoslavija nekega dne z grozo odkrila, da se je omrežje vzhodnih posojil, koncesij in trgovskih pogodb skoro nevidno zožilo v mrežo, iz katere ji bo vsaj težko če že ne nemogoče pobegniti. (Dalje na 8. strani.)

MALO DELA "SLOVENSKEGA DRUŠTVA"

Zamisel poletne šole - £ 35 za Naš dom
(Od našega dopisnika)

Spremenjene razmere in Naš dom sta bila glavna predmeta razprave na občnem zboru Slovenskega društva v Vel. Britaniji, ki se je vršil 2. oktobra v prostorih Našega doma v Londonu. Točnost vsaj v Angliji ni slovenska čednost. Le nekaj ljudi je bilo prisotnih ob 3h popoldne, ko bi se naj začel zbor. V naslednji uri so se prostori doma dobro napolnili. Kakih 30 Slovencev se je sestalo, da se pomenijo z znanci, porazgovore o društvu in popijejo v kleti kozarec slovenskega vina. Vsega dva sta bila iz Bedforda in dva iz Walesa, kjer so večje skupine Slovencev. Ostali, z redkimi izjemami rednih udeležencev teh zborovanj, so prišli iz bližnje okolice - in še od tam niso bili vsi prisotni.

Čeprav je slovenska družba v Angliji dokaj stalna, vendarle pridejo od časa do časa novi ljudje na delo v Anglijo. Spoznal sem nekaj čednih deklet, ki so prišle iz Italije. Vsi smo si imeli mnogo povedati, saj se na splošno le poredkoma vidimo. Predsednik društva, g. Sekolec, je ob 4.20 popoldne uspešno opravil težko nalogo, da nas je usmeril od osebnih razgovorov na javno razpravo in otvoril občni zbor.

V svojem poročilu je predsednik izrazil obžalovanje, da se ne more pohvaliti z obilnim delom društva v preteklem letu. Odbor se je sestel le enkrat; težava je bila, da vsi odborniki niso stanovali v Londonu, kar bi bilo priporočljivo za prihodnji odbor. V okviru društva so bile prirejane igre v Bedfordu in Londonu, dokaj uspel Miklavžev večer in srečolovi, katerih dobiček je šel za Naš dom.

Predsednik je nato prebral poročila o gledališki družini g. Rehbergerja, ki se ni mogel udeležiti sestanka. Poročilo navaja, da se je gledališka družina ustanovila kljub trenjem in nasprotjem. Za začetek je dobila od Slovenskega društva £ 8 na posodo za opremo. Zamislila si je, da bi pripravljala vse prireditve Slovencev v Angliji. Uspelo je prirediti tri predstave, ki so imele zadovoljiv uspeh.

Blagajniško poročilo g. Perka je izkazalo £ 112.5.9 dohodkov in £ 92.6.8 izdatkov, tako da je bilo zaključno stanje £ 19.19.1. Večina dohodkov, in sicer £ 84.12.3, je bilo premoženje iz preteklega leta. Članarina je prinesla £ 26.17.6, in prostovoljni prispevki 16 šilin = gov. Med izdatki je bil velik znesek, 70 funtov, posojen "Našemu domu", a 8 funtov je bilo posojenih Gledališki družini; potni stroški dveh članov odbora na sejo in sestanke so znesli £ 7.10.10, dvema Slovencema pa je bila izdana podpora v znesku £ 5.

Nadzorni odbor je poročal, da so blagajniške knjige v redu in predlagal razrešnico staremu odboru, ki je bila sprejeta brez nasprotovanja.

Smisel društva

Po kratkem odmoru bi bilo treba voliti nov odbor, a pričela se je živahna razprava, ki se je vrtela okrog pretekle nedelavnosti društva in vprašanja, kako bi ga poživili, če naj sploh še obstoja. Dva člana sta izrazila mnenje, da društvo sploh nima smisla, ker nič ne stori; kar je družabnega življenja med Slovenci v Angliji, ga pripravita ali župnik č.g. Kunstelj ali pa gledališka družina. G. Gorjup je zagovarjal poživitev dela v odsekih. G. Mohar je vztrajal na misli, da bi predstavnik društva moral potovati med Slovenci v Angliji, da bi jih tako tese je povezal. G. Perhaj je poudarjal vrednost družabnih sestankov, kjer edino je mogoče nabirati članarino. Predsednik g. Sekolec je odgovorjal, da obiski niso mogoči, ker vožnja mnogo stane in ljudje, ki morajo delati, se poročajo in dobivajo družine, nimajo mnogo časa na razpolago. G. g. Kunstelj je naznanil, da bo odsek v Rochdalu poživil delovanje in je trdno namenjen, da priredi Miklavžev večer. Predlagal je, naj novi odbor razpravlja o bodočem delovanju. Upoštevati je treba razvoj zadnjih let in družine in otroke, ki priraščajo Slovincem v Angliji.

Predsednik g.Sekolec je izjavil, da se bavijo z mislijo poletne šole za slovenske otroke v londonskem Našem domu. Rekel je, da je KLIC TRIGLAVA pred časom načel vprašanje slovenske govorice za otroke v Angliji. Če bi uspelo dobiti učitelja, bi se otroci v poletnih počitnicah učili slovenščine in slovenskega zemljepisa in zgodovine. To bi bila velika naloga Slovenskega društva. Ostale naloge so prenehale; Slovenci več ne potrebujejo vodnikov po Londonu ali prevodov v angleščino, ker so se naučili jezika. Celó s prireditvami ni lahka stvar. Priprave za igre so naporne in drage, a na predstavo pride le kakih 22 ljudi. Sestanki na Golders Green so včasih pritegnili tudi 50 ljudi, a v novem Domu ni takega obiska.

Razprava je potem prešla na vprašanje Doma in njegovega lastništva, čeprav je bilo rečeno, da bo o tem govora po zaključku zбора, ker se zadeva ne tiče samo Slovenskega društva. Po večernicah, kamor je g. župnik popeljal ljudi, je bila predlagana in sprejeta brez nasprotovanja lista novega odbora, v katerem so gg.Božič, Gorjup, Mohar, Otorepec in Sekolec.

Ura se je bližala sedmi, ko je za zaključek zbor reševal vprašanje £ 70 posojila Našemu domu. G. župnik se je zavzel, naj bi teh £ 70 društvo Domu podarilo. Druga dva predloga sta bila, naj £ 70 ostane posojilo, oziroma, naj bo polovica dar in polovica posojilo. Po razpravi zmede pri glasovanju se je pokazalo, da je zmagal zadnji predlog s 6 glasovi, medtem ko sta ostala dva imela vsak 5 glasov. Naš dom dobi torej £ 35 kot dar, a ostalih £ 35 ostane posojenih za nedoločeno dobo. Sklenjeno je bilo, da bo članarina društva še naprej po en šiling na mesec, čeprav so mnogi izjavljali, da je ne plačujejo. S tem je bil občni zbor zaključen.

Prisotni so poskusili srečo pri srečolovu v korist Doma, nakar je sledila razprava o lastništvu Doma, ki ni prinesla jasnega zaključka. Večina udeležencev je imela dolgo pot do doma, zato smo se razhajali že zgodaj, zadovoljni, da smo videli stare in nove znance.

("OBISK V NAŠEM DOMU" - PRIHODNJIČ)

(Zaključek s strani 6.)

V Moskvi so upali, da Murphy v svoji misiji ne bo uspel. Ali je bil res samo slučaj, da se v teku 24 ur po najavljenem obisku g. Murphyja, Mikojanu mogel upirati lepotam letovišč severne Jugoslavije? Ne. Rusi so namenoma poslali tja Mikojana, da bi zmanjšal pomen ameriškega obiska, obenem pa da bi pregovoril Tita, da Madžarska res ne more zaradi notranjih gospodarskih težav plačati kar 230 milij. dolarjev, kot jih od nje zahteva Jugoslavija kot pogoj za obnovo trgovine. Ker so pa še upali, da Murphy ne bo uspel, je Mikojan izbral nalašč isto letovišče kot Tito da bi bil potem takoj pri roki in da bi predložil namesto ameriške sovjetsko vojaško pomoč. Toda do sporazuma z USA je prišlo in Jugoslavija bo dobila okoli 40 milij. dolarjev vojaške pomoči in ugodno nabavo šest sto tisoč ton ameriške moke. In Jugoslavija tudi ne bo priznala režima v Vzhodni Nemčiji. Namesto Mikojana je šel Murphy na lov s Titom...

Jugoslovani pravijo, da ima taka gospodarska politika med obema bloki tudi mednarodni pomen v politiki, ker stremijo za odpravo staliniističnih režimov pri satelitih. V Beogradu so mnenja, da je tam na delu "demokratski razvoj", ki bo nadomestil stalinistične režime z voditelji, ki bodo potem ustanovili take režime, kot ga ima Jugoslavija. Isto tam upajo, da bi Moskva bila pripravljena sprejeti tak razvoj kot najbolj zadovoljivo pot iz brezupnega poskusa nadaljevati z diktaturo v satelitskih državah. Vendar pa vznemirja Jugoslovane, če bi kaj takega bilo sprejemljivo za Zapad, namreč kot stalna rešitev tega vprašanja. Nek zapadni opazovalec celo trdi, da to sploh ni jugoslovanski načrt ampak sovjetski, ker v Moskvi upajo, da bi se mogel tak titoizem potem razširiti tudi na Italijo in Francijo, kjer je stalinizem propadel. G. Gedyevu se zdi nemogoče sprejeti misel, da bi sama Moskva preskrbela tak načrt, nevaren načrt, ki bi oznanjal bogato plačilo za herezijo.

(zps)

NAROČNINA za KLIC TRIGLAVA: letno 24/-, za četrto leta pa 6 šilingov.